

Remissvar "SOU 2025:47, Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?"

Från Bodecker Partners AB

Bodecker Partners är oberoende rådgivare kring hantering av nordiska energiprisrisker till internationella investerare i nordisk energiinfrastruktur samt till projektutvecklare och ägare av ny energiintensiv industri inom till exempel vätgas och förnybara transportbränslen samt datacenters. Bodecker Partners hanterar prisrisker för och förvaltar över 8 TWh, motsvarande ca 5% av Sveriges årliga elproduktion.

Sammanfattning

Utredningen är en omfattande och väl genomförd analys. Vi delar dess marknadsorienterade ansats och uppskattar betoningen på riskhantering, systemansvar och kundskydd. Samtidigt ser vi risker i vissa förslag, särskilt vad gäller planeringsmålet om 300 TWh elanvändning år 2045 och användningen av långsiktiga kontrakt med statlig riskdelning (CfD). Vår bedömning är att staten bör fokusera på teknikneutrala och marknadsbaserade lösningar, kompletterade med riktade insatser där marknaden inte själv levererar. Vårt remissvar fokuserar främst på avsnitt 4 – Riskhantering och riskdelning då det är inom detta område vår expertis finns.

Vi lämnar följande övergripande rekommendationer:

- Säkerställ teknikneutralitet i alla styrmedel.
- Prioritera statliga kreditgarantier och investeringsstöd framför marknadspåverkande stöd. Använd CfD endast som en sista utväg, i auktionerad och teknikneutral form.
- Koordinera eventuella statliga stöd nordiskt för att undvika snedvridningar.
- Överväg CfD-strukturer på efterfrågesidan för snabbare industriomställning.
- Skapa bättre förutsättningar för prissäkring via finansiella marknader och PPA:er.
- Säkerställ tydlig tidplan och ansvarsfördelning för reformernas genomförande.

Våra synpunkter

Elmarknadens utveckling och planeringsmål

Vi stödjer långsiktig planering men ser risker med att bygga analysen på ett fast planeringsmål om 300 TWh år 2045. Detta mål är mycket högt och förutsätter de mest expansiva scenarierna för elektrifiering av industri och transport. Historiskt har energiprognoser ofta överskattats, och även små avvikelser riskerar leda till felinvesteringar. Vi föreslår att planeringen istället bygger på flera scenarier och inkluderar analys av konsekvenser vid lägre elanvändning.

Riskhantering och finansiella marknader

En väl fungerande marknad för prissäkring är avgörande för investeringar. Kapitalkrävande projekt kräver stabila kassaflöden för att attrahera finansiering, och utan effektiva instrument blir investeringar svåra att realisera. Vi stödjer förslag om stärkta EPAD-auktioner, lättnader i säkerhetskrav och statliga kreditgarantier. Staten bör i första hand underlätta marknadsbaserade lösningar och inte ersätta dem. Vi vill särskilt understryka att elprissäkring är avgörande för att möjliggöra finansiering av ny elproduktion och elektrifieringsprojekt.

Power Purchase Agreements (PPA)

Vi stödjer slutsatsen att PPA:er inte bör standardiseras. PPA-marknadens styrka är dess flexibilitet och möjlighet att anpassa avtal till olika riskprofiler, finansieringsmodeller och motparter. Däremot begränsas marknaden idag av låg likviditet och stora prisgap mellan ny industri och ny produktion. Med statliga garantier, transparens och minskade transaktionskostnader kan PPA-marknaden växa och bidra till stabilitet i omställningen.

Contracts for Difference (CfD)

CfD kan under vissa förutsättningar vara ett verktyg för att stimulera investeringar, men de bör endast användas som en sista utväg. Felaktigt utformade CfD-system kan försämra marknadsfunktionerna, minska tillgången på prissäkringsinstrument och snedvrider konkurrensen. Våra analyser visar att subventionerad kärnkraft kan pressa marknadspriserna med 10–15 öre/kWh, vilket riskerar att tränga undan lönsamheten för förnybar produktion och hindra nya investeringar av mer kostnadseffektiva kraftslag som dessutom kan tas i drift före 2035-2040. Motparter i CfD-kontrakt saknar även tillräckliga incitament till att bidra med kostnadseffektiva flexibilitetsåtgärder.

Dessutom saknas incitament hos parter med CfD-kontrakt att ingå bilaterala prissäkringskontrakt vilket gör att svensk industri fräntas avgörande prissäkringsmöjligheter. Vi hänvisar till vårt remissvar på kärnkraftsutredningen för utförligare beskrivning av detta. Om CfD ändå behöver användas måste de vara teknikneutrala, konkurrensutsatta och strikt avgränsade i tid och omfattning.

CfD-strukturer för snabbare industriomställning

Vi vill poängtera att det inte är avsaknad av ny elproduktion som är den främsta begränsande faktorn för elektrifiering och industriomställning. Det har under de senaste åren skett en omfattande utbyggnad av fossilfri elproduktion, medan efterfrågan har släpat efter. Sverige exporterar i dag stora mängder el, vilket visar att produktionen i flera år har vuxit snabbare än konsumtionen. För att undvika en fortsatt obalans och möjliggöra att investeringar i ny produktion bär sig ekonomiskt bör staten i högre grad rikta fokus mot incitament för ökad efterfrågan på el.

Exempel på sådana incitament, förutom låga elskatter och investeringsstöd, skulle kunna vara någon form av CfD-kontrakt på industri/efterfrågesidan. För tillverkare av förnybara transportbränslen skulle ett sådant stöd t.ex. kunna kopplas till skillnaden i produktionskostnad mellan fossilt och fossilfritt bränsle, alternativt i form av ett Carbon CfD, vilket redan diskuteras i andra länder. Införandet av denna form av stöd skulle ge möjlighet för en industri att kunna betala ett elpris i nivå med kostnad för ny elproduktion, därmed öka möjligheter till bilaterala PPA:er och därmed indirekt, utan att välja kraftslag, även säkra fortsatt utbyggnad av fossilfri elproduktion.

Genom att stärka efterfrågan på detta sätt kan staten skapa bättre balans mellan utbud och konsumtion, vilket både förbättrar förutsättningarna för ny produktion och påskyndar elektrifieringen av industri och transporter.

Systemansvar och nätutbyggnad

Vi stödjer en tydligare roll för Svenska Kraftnät i långsiktig planering, kapacitetstilldelning och utveckling av stödtjänstmarknader. Flexibilitet, lagring, batterier och hybridlösningar bör integreras i planeringen. Det är även viktigt att obalanskostnader görs proportionerliga och förutsägbara för att inte hämma investeringar.

Nordiskt samarbete

Vi betonar vikten av nordisk koordinering av statliga stöd. Ensidiga svenska stöd riskerar att gynna andra länder medan svenska konsumenter bär kostnaderna. Exempelvis kan reaktorer eller havsbaserade vindparker utvecklas gemensamt med grannländerna, t.ex. med Norge på/utanför västkusten, med Finland vid ostkusten och med Danmark i söder. Förslagsvis i kombination med investering i förstärkt överföringskapacitet. Detta ökar kostnadseffektiviteten, minskar politisk risk och säkerställer en rättvis fördelning av nyttor och kostnader.

Implementering och genomförande

Vi saknar i utredningen en konkret plan för genomförande. Det finns många bra förslag, men de är spridda och utan tydliga prioriteringar. Vi efterlyser en tidplan för reformerna, och konkreta steg för att undvika onödig byråkrati och långdragna processer.

Vi vill också framhålla att insatser behöver kombineras med tydligt kommunicerade mål och ambitioner på kort och lång sikt. Det är avgörande för att skapa trygghet för investerare och för att nya projekt ska kunna realiseras i tid.

Avslutande kommentar

Vi ser utredningen som en viktig grund för bred politisk samsyn. Men vi varnar för att en ensidig satsning på CfD för enskilda kraftslag kan leda till långsiktiga negativa effekter på marknadens funktion, investeringar och elkostnader. Stödåtgärder bör i stället rikta sig till att stärka prissäkringsmöjligheter, säkerställa teknikneutralitet och undanröja hinder för marknaden. Rätt utformade åtgärder kan ge den gröna omställningens aktörer långsiktigt hållbara förutsättningar.

Bodecker Partners AB

Mia Bodin, Co-Founding partner

Staffan Bergh, Head of Analysis